

Kitap İncelemesi

Azerbaycan Türkçesi Grameri I (Ses Bilgisi ve Söz Varlığı)

Ertem Kafkars Eğitim Yayınları, 2018, 174 Sayfa

ISBN: 978-605-66420-4-3.

Mehmet MİÇOOĞULLARI*

Makale Bilgisi	ÖZET
Makale Türü: Araştırma makalesi Makalenin Geliş Tarihi: 11.2.2021 Makalenin Kabul Tarihi: 03.4.2021	Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Azerbaycan Türkçesi ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı İlkin Gulusoy tarafından Azerbaycan dilinde yayımlanan "Azerbaycan Türkçesi Grameri I (Ses Bilgisi ve Söz Varlığı)" adlı eser, Oğuz grubunu temsil eden dillerden Azerbaycan Türkçesine dönük ses bilgisi ve söz varlığı konusuna değinmesinin yanı sıra okuma metinlerinden ve sözlükten oluşan, 166 sayfalık bir kaynak kitap niteliğindedir. Doküman incelemesi yöntemi ile fişleme tekniğinin işe koşulduğu bu çalışmada söz konusu eser hakkında tanıtıcı bilgiler sunmak ve kaynak esere birtakım öneriler getirmek amaçlanmıştır. Söz konusu çalışmanın ilgili bölüm öğrencileri ile dile ve/veya alana ilgi duyan muhataplara kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Türkçesi, gramer, ses bilgisi, söz varlığı.

Azerbaijani Turkish Grammar I (Phonetics and Vocabulary)

ABSTRACT

The work titled "Azerbaijani Turkish Grammar I (Phonetics and Vocabulary)" prepared in Azerbaijani by İlkin Gulusoy, who is the Head of the Department of Contemporary Turkish Dialects and Literatures at Kafkas University Faculty of Science and Literature, was written in Azerbaijani Turkish. It is a 166 page resource book consisting of reading texts and a dictionary, as well as mentioning its existence. In this study, in which document analysis method and filing technique were employed, it was aimed to present introductory information about the work in question and to make some suggestions to the source work. It is believed that this study will be a source for relevant department students and interlocutors interested in language and/or the field.

Keywords: Azerbaijani Turkish, grammar, phonetics, vocabulary.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi, Siirt/Türkiye. E-posta: m2mehmetmico@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2021-8499.

“AZERBAJYAN TÜRKÇESİ GRAMERİ I (SES BİLGİSİ VE SÖZ VARLIĞI)” ADLI ESER ÜZERİNE BİRTAKIM DİKKATLER

Eser, yazarın aktarımından hareketle üç bölümden oluşsa da esasen dört ana başlıktan meydana geldiği de söylenebilir: Ses Bilgisi (*Fonetika*) (I. Bölüm), Söz Varlığı (*Leksikologiya*) (II. Bölüm), Metinler (*Matnlar*) (III. Bölüm) ve Sözlük. Söz konusu eser, akademisyen yazar tarafından “Azerbaycan Respublikasının Dövlət Himni” (Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Marşı) ile başlamakta ve Türkiye Türkçesi ile kalem alınmış bir ön söz ile devam etmektedir. Türkiye’de Azerbaycan Türkçesi gramer bilgisinin Azerbaycan Türkçesiyle ilk defa hazırlandığını aktaran akademisyen yazar, “Ön Söz” bölümünde kitabın hazırlanış amacına ve sayılıtlara yer vermiştir. Gulusoy, kaleme aldığı eseri genelde Türkiye’de çeşitli üniversitelerde faaliyet gösteren Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde eğitim-öğretime devam eden öğrencilere, özelden Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Azerbaycan Türkçesi ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı lisans ve lisansüstü eğitim-öğretime devam eden öğrencilere kaynaklık etmesi amacıyla hazırladığını aktarmıştır. Ayrıca ilgili bölümler dahilinde verilen Azerbaycan Türkçesi derslerinin daha verimli geçmesi ve (Azerbaycan Türkçesi öğrenmek isteyen) ilgililere ana dilde kaynak sunmak da bahsedilen diğer amaçlardandır. Eserin devamı niteliğinde olacağı düşünülen “Azerbaycan Türkçesi Grameri II” adlı yapıtla yazar, dile dönük şekil bilgisi ve söz dizimi kurallarından bahsedeceğini de ayrıca dile getirmiştir.

Türkiye Türkçesi ile aktarılan ön sözün akabinde eserde “Ses Bilgisi (Fonetika)” bölümü ile devam edilmiştir. Kaynak kitabın 1-27. sayfalarında yer alan kısım; yirmi dört (24) adet ikinci düzey, on (10) adet üçüncü düzey ve iki (2) adet dördüncü düzey alt başlıktan meydana gelmektedir. İlgili bölümün ilk alt başlığı “Azərbaycan Dilinin Əhatə Dairesi” şeklindedir; bu bölümde yazar Azerbaycan Türkçesinin tabii olduğu dil ailesi ile dilin kullanıldığı yer ve nüfus bilgilerini aktarmıştır. Bölümün ikinci alt başlığı ise “Dilçiliyin şöbələri”dir ve bu kısımda dil biliminin bölümlerine -kısaca- değinilmiştir. Bölümün diğer başlıkları olan “Fonetika”, “Fonetikanın növləri” ve “Əlifba”dır ve yazar bu bölümlerde okurlara dile dönük bilgileri aktarmıştır. Eserin alfabe bölümünün tanıtıldığı alanda Azerbaycanlıların kullandığı alfabe sistemleri tablo eşliğinde gösterilmiş ve Azerbaycanlılarca kullanılagelen tüm alfabelerin -1929 yılına değin kullanılan Arap abecesi, 1929-1939 yıllarından kullanılan Latin abecesi, 1939-1991 yıllarında kullanılan Kiril abecesi ile 1991 yılından günümüze kullanılan Latin abecesine-transkripsiyon şekillerine detaylıca yer vermiştir. Abecenin ardından yazar, dildeki konuşma seslerini ve oluşum şekillerini aktarırken *sait* (sesli) ve *samit* (ünsüz) harfler de yer vermiştir. “Saitlər” konu başlığında akademisyen, ünlü harflerin özelliklerine, türlerine ve telaffuz biçimlerine, çift ünlü seslerin yer aldığı sözcüklere, ünlü uyumuna ve alt konulara uygun örneklerle değinmiştir. “Samitlər” konu başlığında ise yazar sırasıyla (sert ve yumuşak) ünsüz harfler ile ünsüz harflerin özelliklerine, hece ve çeşitleri, sözcüklerin kesme işareti ile ayrılma kurallarına, (hece ve eklerde) vurguya dikkat çekmiştir.

Ünsüz (*samit*) harflerle ilgili bir başka başlık ise “qoşasamitli sözlər” olarak adlandırılan başlıktır ve içerik “aynı türden çift ünsüzlü tek heceli sözcükler”den “farklı türden oluşan çift ünsüzlü tek heceli sözcükler”e, “aynı türden olan çift ünsüzlü çok heceli sözcükler”den “farklı türden oluşan çift ünsüzlü çok heceli sözcükler”e kadar örneklendirilerek detaylandırılmıştır. Diğer konu başlıkları arasında yer alan yumuşak ünsüzlerle biten sözcüklerden sonu “q” ve “k” sesleri biten çok heceli sözcüklerin yazım ve sesletimlerine ayrıca yer verilirken ünsüz harflerle ilgili genel muhteva, ünsüz harflerin telaffuzlarına dönük kuralların aktarımı ile sonlanmaktadır.

Harflerin ardından “Fonetika” ana başlığı, *şakilçilerin* (eklerin), “ilə” ve “üçün” edatları ile “idi” ve “imiş” takılarının (sözcük ile birleşim ya da ayrı yazılmaları durumundaki) genel yazım ve sesletim kurallarının aktarımı ile devam etmektedir. Söz konusu başlık, ses (fonetik) tahlil yöntemi ile ses olayları ile devam etmekte; kaynak kitap içinde ses olaylarından “uyuşmaya (assimilyasiya), ses artırımına (proteza), ses düşümüne (eliziya) ve ses yer değişmesine (metateza)” de yer verilmiştir. Kaynak eserin ses olaylarından ses artırımı alt başlığını ünlü ve ünsüz olacak şekilde ikiye ayırdığı da tespit edilmiştir. “Fonetika” ana başlığı, otuz beş (35) adetten oluşan, bilişsel anlamda bilgi ve kavramaya dönük sınav soruları ile sona ermektedir. “Fonetikadan İmtahan Sualları” başlığı taşıyan bölümde yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir: “1. Fonetika nəyi öyrənir? (1. Ses bilgisi neyi öyrətir?), 5. Səs və hərf arasındakı fərq nədir? (5. Ses ve harf arasındakı fark nədir?), 14. Tərkibində uzun saitlər olan sözlərin xüsusiyyətləri haqqında nə bilirsiniz? (14. İçinde uzun ünlü harf bulunan sözcüklerin özellikleri hakkında neler biliyorsunuz?), 18. Ahəng qanunu nəyə deyilir? (18. Ünlü uyumu nədir?), 23. Heca nədir və hansı növləri vardır? (23. Hece nədir ve hangi türleri vardır?), 25. Vurğu nədir və hansı növləri vardır? (25. Vurgu nədir ve hangi türleri vardır?), 30. Sonu ‘q’ və ‘k’ ilə bitən çoxhecalı sözlər haqqında nə bilirsiniz? (30. Sonu ‘q’ ve ‘k’ ile biten çok heceli sözcükler hakkında neler biliyorsunuz?) ...”

Eserin sonraki bölümü “Söz Varlığı (Leksikologiya)” adını taşımaktadır. Kaynak eserin 28-53. sayfalarına konumlandırılan bölümde yirmi adet (20) ikinci düzey, beş (5) adet üçüncü düzey ve bir (1) adet dördüncü düzey alt başlık bulunmaktadır. İlgili bilim dalının tanımıyla başlanan bölümde sırasıyla söz varlığı türlerine, örnekler eşliğinde sözcük ve sözcüklerin sözlüksel anlamlarına yer verilmiş; sözcüğün gerçek ve mecaz anlamları işlenerek gerçek ve isim, sıfat ve fiillerden oluşan yan anlamlı sözcüklerin varlığından da ayrıca bahsedilmiştir.

Örnekler halinde *omonim* (eş sesli), *sinonim* (eş anlamlı) ve *antonim* (zıt anlamlı) sözcüklerin yanı sıra eserde *üümüşlök* sözcüklerle *üümüşlök olmayan* sözcüklere ayrıca odaklandığı gözlemlenmiştir. Ortak olan ve olmayan sözcükler şeklinde ifade edilebilecek başlık dahilinde dialekt sözler (dialektizmlər/şive sözcükleri) ile *terminlere* (terimlere) yer verilmiş ve söz konusu alt başlıklar tanım ve örneklerle desteklenmiştir. Şiveye dayalı sözcüklerin leksik ve morfolojik ayrımı da eserde ayrıca yer edinmiştir. “Leksikologiya” ana bölümünde kökenine göre sözcüklere detaylıca yer verildiği söylenebilir. Okur, yapıt bünyesinde, Azerbaycan diline yer edinen Türk kökenli sözcüklerden Arapça ve Farsçadan geçen sözcüklere, Rusçadan diğer Avrupa dillerinden göçen sözcüklere yönelik örneklere rastlayabilecektir. Hece sayısına uygun düzenlenen tablolarda yazar, dile dönük dil-sözcük sınıflandırması yöntemini işe koşturmuş. Özellikle Rusçadan Azerbaycan Türkçesine geçen sözcüklere dönük ses özellikleri üzerinde ayrıca durulduğu da tespit edilmiştir.

Başlık dahilinde neolojizm niteliğinde, dile yerleşmiş yeni sözcüklerin (selfi, twitter, spiker gibi) yanı sıra *köhnəlmiş* (eski) sözcüklere de yer verildiği gözlemlenmiştir. Varlıklara ilişkin Azerbaycan Türkçesinde kullanılan kimi sözcüklerin eski ile yeni söyleyişlerine (mah – ay; aftab – güneş; çeşm – göz, düş – yuxu gibi) *-arxaizmlər-* de değinildiği; geçmişte kullanıldığı ve günümüzdeki aktif dil haznesinde yer almadığı düşünülen sözcükler (batman, dinar, çarış, daqqa gibi) *-tarixizmlər-* üzerinde durulduğu görülmüştür. Azerbaycan Türkçesine dönük diğer söz varlığı türleri *-frazoloji birləşmələr* (deyimler), *atalar sözləri* (atasözü)- de kaynak eserde aksettirilen diğer önemli başlıklardandır. Ad bilimi (*onomastika*), sözcüksel analiz/inceleme (*leksik təhlil*), çeşitli yollarla gerçekleştirilen söz yaratımları (söz yaratıcılığı) ile sözcüklerin kök ve ek tahlili ile birimlerin gösterim şekilleri eserde yer alan söz varlığına dair önemli noktalardandır. *Şakilçilerin* (eklerin) *növləri* (türlerine) başlığı dairesinde ise yazar

Azərbaycanda kullanılan ekleri sınıflandırmış və onları manasına (*leksik və qrammatik şəkilçilər*), yazılışına, kökeninə və işə koşulma yerinə görə ayırmıştır. Söz varlığını esas alan ana bölüm, -önceki bölümde de olduğu gibi- otuz üç (33) adet sınav sorusu ile sonlanmışdır. Bölüm dahilinde yer alan sorulardan bazıları şunlardır: “1. Leksikologiya nədir, nəyi öyrənir? (Leksikoloji nedir, neler öğretir?), 7. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər nədir? (7. Gerçek ve yan anlamlı sözcükler nedir?), 16. Beynəlmiləl sözlər nədir? (Uluslararası (kullanılan) sözcükler hangileridir?), 22. Dialektizmlər nədir? (Şive sözcükleri nedir?), 31. Azərbaycan dilində şəkilçilərin hansı növləri var? (Azərbaycan dilində ne tür ekler vardır?), 33. Leksik təhlil nəcə aparılır? (Sözcüksel analiz nasıl yapılır?) ...” Burada yer alan soruların da önceki bölüm sonu sınav soruları gibi bilgi ve kavrama alanlarına hitap edecek türde olduğu gözlemlenmiştir.

Eserin bir digər ana bölümü, okuma parçalarına ayrılmış durumdadır. Elli (50) adet okuma metninin bulunduğu ilgili eserde söz konusu bölüm 54-163. sayfalar arasına yerleştirilmiştir. Şiir, masal, öykü, atasözleri, bayatı gibi metin türlerinden oluşan ilgili bölümde yer alan metinler sırasıyla şu şekildedir: *“Azərbaycan, Ana Dili, Vətənim (Vatanım), Əsir Azərbaycanım (Esir Azərbaycanım), Azərbaycan, Can Nənə, Bir Nağıl De! (Can Nine, Bir Masal Anlat (Söyle)), Ayı və Şir (Ayı ve Aslan), Tülkü Həccə Gedir (Tilki Hacca Gider), Sənə Aslanım Deyən, Şah və Xidmətçi (Şah ve Hizmetçi), Mənim Anam (Benim Annem), Azərbaycan-Dünyam Mənim (Azərbaycan-Dünyam Benim), Ceyran Ovu (Ceylan Ağı), İki Nar, Üç Dostun Nağılı (Üç Arkadaşın Masalı), Cırtıdan (Cüce), Göyçək Fatma (Mavi Fatma), Bomba, Qaytar Ana Borcunu, Bir Salama Dəymədi (Bir Selama Değmedi), Sen Niyə Bu Qədər Gözəlsən axı (Sen Neden Bu Kadar Güzelsin ki), Sevdire bilmədim (Sevemedim), Kitabı-Dədə Qorqud (Duxa Qoca oğlu Deli Domrul boyu) (Kitab-ı Dede Korkut (Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Hikayesi)), Oğru Olmaq İstiyirəm (Hırsız Olmak İstiyorum), Təbrizim, Düşdü (Düştü), Biri Vardı, Biri Yox (Bir Varmış Bir Yokmuş), Həydərbabaya Salam, Koroğlu Dastanı (Həmzənin Qıratı Aparması) (Koroğlu Destanı), Yoxsul Qoca ile Vəzir (Yoxsul İhtiyar ve Vəzir), Bayatılar (Bayatı türünde örnekler), Atalar Sözləri (Atasözü örnekleri), Nəylərəm? (Neyleyeyim), Məni Candan Usandırdı (Beni Canımdan Usandırdı), Hayıf ki, Yoxdur, Millet Nəcə Tarac Olur Olsun, Nə İşim Var?!, Durnalar (Turnalar), Bənövşəni (Menekşe), Yenə O Bağ Olaydı (Yine Bu Bahçe Olsaydı), Öyrətmə Özünə, Öyrətmə Məni (Kendine Öğretme, Beni Öğretme), Mənə Yüz İl Ömür Arzulamayın (Bana Yüz Yıllık Bir Hayat Dileme), Namus Qaçığı (Namus (Onur) Kaçığı), Əhməd və Məleykə (Ahmed ve Melike), Şeir Deyilmi? (Şiir Değil mi?), Gəncədən Gəlirəm (Gence'den Geliyorum), Gözlərinə (Gözlerine), Xocalım, ay Xocalım! (Hocalım, ey Hocalım!), İki Sevgi, Qadına Məktub (Kadına Mektup), Çırpınırdı Qara Dəniz (Çırpınırdı Karadeniz).”*

Eser bünyesinde sözlük ve kaynakça bölümləri de yer almaktadır. Sözlüğün (s. 164), bir sayfada Azərbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesine yönelik kırk dokuz (49) sözcük ve söz grubundan oluştuğu gözlemlenmiştir. Sözlükte yer alan sözcük ve söz gruplarının çalışma materyali bünyesinde bulunan “İçindekiler” bölümünde yer alan başlıklara dönük sözcüklerden meydana gelmesi oldukça dikkat çekicidir.

Genel anlamda denilebilir ki “*Fonetika*” ve “*Leksikologiya*” bölümlerinde konu anlatımlarının akabinde örnek soru tiplerine yer verilebilir böylelikle okur, az önce öğrendiği bilgileri işe koşarak konu ile ilintili kavrayamadığı noktaları tespit edebilir. Kendi öğrenme sürecine katkı sunacak bu ve benzeri girişimlerin ardından söz konusu bölümlerin sonunda yer alan son alt başlık niteliğindeki sınav soruların geleneksel soru biçiminde olup bilişsel alanda sadece bilgi ve kavrama basamağına hitap ettiği düşünülmektedir. Öğrenci ve ilgililere sunulması amaçlanan söz konusu eserde Azərbaycan Türkçesine ait konu aktarımı sonrası sözcük öğretimine dönük yapılandırıcı model doğrultusunda boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış, çoktan seçmeli türündeki sorulara yer verilerek dil öğrenme sürecinin daha üst düzey bilişsel basamaklara

hitap edilmesi sağlanması önerilebilir. Ayrıca kaynak eserin sonunda yer alan iki dile dönük sözlükte yer alan sözcüklerin Türkiye Türkçesinde de aktif bir biçimde kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz gelimi elifba, harf, imtihan, lügat, menşe, mantık(sal), numune, satır, sual, tahlil ve telaffuz gibi sözcüklerin yazımında farklılıklar olsa da Azerbaycan Türkçesine ilgi duyan Türkiye Türkçesi konuşuru bireyler için metin içi aktarımı anlamlandırmada pek zorluk yaratmayacağı düşünülmektedir. Akademisyen yazarın özellikle dil bilimi terimleri açısından Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinde farklı olduğu bilinen ve/veya okuma parçalarında Türkiye Türkçesi konuşuru tarafından kolayca anlaşılacakları düşünülen sözcüklere daha fazla yer verilmesi önerilebilir. Sonuç olarak eserin hazırlanmasında Azerbaycan Cumhuriyeti sınırları dahilinde faaliyet gösteren üniversitelerin filoloji fakültelerinin Çağdaş Azerbaycan Dili ve Türkoloji bölümlerinde kullanılan ders materyallerinden yararlandığını aktaran Gulusoy'un, devamı niteliğinde düşündüğü ikinci eser ile Azerbaycan Türkçesinin gramerini tüm boyutlarıyla ilgililere ulaştıracağı düşünülmektedir.

EXTENDED SUMMARY

Although the work consists of three chapters based on the author's transmission, it can be said that it essentially consists of four main titles: Phonetics (Part I), Word Presence (Lexicology) (Part II), Texts (Part III) and Dictionary. Said work, national anthem of Azerbaijan Republic begins with a preface and Turkey continues with pen taken with Turkish. The grammar of Turkish and Azerbaijan that Azerbaijan prepared for the first time in Turkey with the Turkish transfer academics writes, "The Front" section in the book and gave place to the purpose of preparation of assumptions. Gulusoy, a work penned by generally operating at various universities in Turkey Modern Turkish Languages and Literatures continue education section for students who, in private Kafkas University Faculty of Arts Modern Turkish Languages and Literature Department of the Azerbaijani Turkish and Literature Department of undergraduate and graduate education - He conveyed that it was prepared as a resource for students who continue their education. In addition, it is among the other purposes that the Azerbaijani Turkish lessons given within the related departments are more efficient and to provide resources in the mother language to those concerned (who want to learn Azerbaijani Turkish). The author, with the work named Grammar II for Azerbaijani Turkish, which is thought to be a continuation of the work, also stated that he would talk about morphology and syntax rules.

Following the foreword in Turkey Turkish, the work continued with the "Phonetics" section. The part on pages 1 to 27 of the source book; It consists of twenty-four (24) second-level, ten (10) third-level and two (2) fourth-level subtitles. The next part of the work is called "Lexicology". Source work 28-53. There are twenty (20) second level, five (5) third level and one (1) fourth level subtitles. In the section that starts with the definition of the relevant discipline, the types of vocabulary, the lexical meanings of words and words are given, along with examples; The literal and figurative meanings of the word are discussed, and the existence of semantic words consisting of real and nouns, adjectives and verbs is also mentioned. Another main part of the work is devoted to reading passages. In the related work containing fifty (50) reading texts, the said section is 54-163. placed between pages. There are reading passages in the related section consisting of text types such as poetry, fairy tale, story, proverbs, and bayati.

There are also dictionary and bibliography sections within the work. Dictionary (p. 164) with Azerbaijan Turkish Turkey on a page for the Turkish forty-nine (49) from said set of words and has been observed to occur. It is remarkable that the words and word groups in the dictionary consist of words for the titles in the "Table of Contents" section of the study material.

In general, it can be said that in the "Phonetics" and "Lexicology" sections, sample question types can be included after the lectures, so that the reader can use the information he has just learned to work and identify the points he cannot grasp about the subject. Following these and similar initiatives that will contribute to their own learning process, the final subtitle of the exam questions at the end of the aforementioned chapters is thought to be in the form of traditional questions and only address the knowledge and comprehension level in the cognitive field. In this work, which is intended to be presented to students and interested parties, it can be suggested to address the higher level cognitive steps of the language learning process by including the questions such as gap-filling, matching, true-false, multiple choice in line with the constructivist model for vocabulary teaching after the subject transfer of Azerbaijani Turkish. Also trace the source located at the end facing bilingual dictionary of words contained in Turkey Turkish were also found to be used in an active form. For example alphabet, letters, test, vocabulary, origin, logic, sample lines, sprinklers, the spelling of words such as analysis and nuances of pronunciation, though Azerbaijan Turkish to interest in Turkey Turkish speakers are not expected to create much difficulty in sense of transfer-text for individuals. Azerbaijan and Turkish in terms of academics, writers, especially linguistics terms known that Turkey should be different in Turkish and / or reading texts in Turkish of Turkey to the intended word is not easily understood by speakers advisable to give more. As a result, Gulusoy, who stated that he used the course materials used in the Contemporary Azerbaijani Language and Turcology departments of the universities operating within the borders of the Republic of Azerbaijan in the preparation of the work, is thought to convey the grammar of Azerbaijani Turkish in all dimensions with the second work that he thinks as a continuation.